

Kako je Rio Tinto isplivao kao problem u sveopštem bolu za životnu sredinu dosta je nejasno, al ajde zainteresovala se stručna javnost. Interesantno je da tu istu stručnu javnost uopšte ne možeš zainteresovati za druge aktuelne ekološke probleme

Prema podacima Agencije za zaštitu životne sredine, na tržište Srbije je 2019. stavljeno 39.000 tona ulja i maziva, dok je od toga prema proceduri za posebne tokove otpada ekološki prerađeno samo 2.348 tona, ili oko 6 odsto.

Ostatak, ili 36.652 tone otpadnih ulja i maziva, je završio ili u vodotokovima (legenda kaže da jedna litra ulja može zagaditi milion litara vode) ili je neko koristio za loženje pa je dolazilo do nekontrolisane emisije polutanata (između ostalih i karcinogenih PAHova) zbog čega između ostalog motorna ulja i spadaju u posebne tokove otpada.

Tih 36.000 tona je oko milion ipo cisterni, koje svake godine neko u Srbiji ispusti u vodotokove ili sprži u privatnoj kotlarnici, stvara zagađenje koje je veće od bilo kog zagađenja iz nekog industrijskog postrojenja.

Da li se može lako sprečiti? Može. Da li postoji procedura? Da postoji, ista kao u Evropi. Pa gde je problem? Ne znam, pitajte direktora gore pomenute Agencije ZŽS. Dobro, on je odgovoran, možda vam ne da tačan odgovor.

Zašto se o tome ne priča? Pa valjda nije dovoljno zapaljivo.

Koliko smo zapravo zagađeni?

Toliko da je čak i prof Danica Grujičić u svojoj monografiji „Istina o posledicama Nato bombardovanja Srbije 1999. godine“ koja je za cilj imala dokazati da je NATO počinio ekološki genocid u Srbiji kao zaključak napisala:

“Svedoci smo pojava prekomerne zagađenosti životne sredine na pojedinim lokalitetima, ne samo kao posledica NATO bombardovanja nego generalno zbog višedecenijskog nemara i nepoštovanja zakona pri eksploataciji prirodnih resursa, industrijskoj proizvodnji i odlaganju otpada.”

Pre nego što se pozabavimo konkretnim primerima ideološkog aktivizma važno je izvući presek kakva nam je zaista situacija u životnoj sredini:

Vazduh

Pa tu više niko filtere ne troši, u privatnim ložištima sagoreva se lignit najgoreg kvaliteta, saobraćaj bar u gradovima je postao verovatno i najveći izvor karcinogenih materija. U reke se baca sve što se stigne, a i ne čeka se noć više za tu prigodu.

Hijerarhija otpada se ne poštuje, stalo se sa gradnjom sanitarnih deponija, nema separacije nema ni reciklaže. Zakopavali smo mrtvu stoku iza postrojenja za preradu iste jer je to bilo

jeftinije. Dozvoljavali smo da nam deponije odnose reke.

Industrijsko zagađenje

Dosta solidno kad industrija ne radi. Kažu eno Smederevo nema problem sa PM10. Možda niste gledali na pravom meraču, merno mesto na kome se meri uticaj železare nije u Smederevu već u Ralji, selu pored železare, i da, to merno mesto je šampion po srednjoj godišnjoj vrednosti PM10 čestica.

Rio Tinto kao uzdanica eko-aktivizma

Kako je Rio Tinto isplivao kao problem u tom sveopštem bolu za životnu sredinu dosta je nejasno, al ajde zainteresovala se stručna javnost. Interesantno je da tu istu stručnu javnost uopšte ne možeš zainteresovati za druge realno ekološke probleme koji se trenutno dešavaju, ali se jako interesuju za problem koji može nastati 2026, kada se planira početak rada tog rudnika.

Takođe dosta je interesantno da je fokus inicijative ne na rudniku ili rudarstvu već na procesnom postrojenju. Zapravo rudnikom i rudarskim aktivnostima gotovo se niko nije ni bavio – sem lokalnog stanovništva.

Fama oko Rio Tinta se naslonila na peticiju, koja se naslonila na stručno mišljenje doktora nauka sa Instituta za hemiju tehnologiju i metalurgiju o emisijama iz procesnog postrojenja, koje je najblaže rečeno potpuno netačno, neutemeljeno i nestručno.

Na neka od ključnih pitanja koje aktivisti postavljaju odgovori su jednostavni:

Da li će Srbija ostati bez vode ako se otvori taj rudnik? Neće.

Da li će padati sumporne kiše i pržiti kožu i pluća? Neće.

Da li je 200 ha šume značajno u odnosu na 27.000 ha šume koliko Srbija ima u planu da godišnje posadi? Nije.

Da li je to lako proverljivo? Jeste.

I dok se stručna javnost brine da li će 300.000 tona sumporne kiseline biti ispušteno direktno u reku – a sumporna kiselina služi za dobijanje sulfata, pa zašto bi neko ispuštao kiselinu u reku – niko ne haje za ono motorno ulje sa početka teksta.

Zašto? Pa ili nisu stručnjaci ili su populistii. Birajte sami.

Otvaranje rudnika Čukaru Peki u zapećku eko-aktivizma

Ono što nas definitivno čeka kao ekološki spektakl je otvaranje rudnika Čukaru Peki nadomak Bora, kao i proširenje kopa kod Krivelja, takođe nadomak Bora ali sa druge strane. Svi tehničko-tehnološki parametri pokazuju da će em zagađenje biti mnogo veće, em da će mere sprečavanja istog biti mnogo manje, čak ni u skladu sa ekološkim ugovorima i

normama na koje smo se obavezali i koje su implementirane u naše zakonodavstvo. (Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Management of Waste from Extractive Industries in accordance with Directive 2006/21/EC).

Razlike između projekta Čukaru Peki i Jadar

Kod projekta Čukaru Peki:

Ne postoji opis prethodnih radova na izvođenju projekta;

Ne postoji opis objekta, planiranog proizvodnog procesa ili aktivnosti, njihove tehnološke i druge karakteristike;

Ne postoji prikaz vrste i količine potrebne energije i energenata, vode, sirovina, potrebnog materijala za izgradnju i dr;

Ne postoji prikaz vrste i količine ispuštenih gasova, vode, i drugih tečnih i gasovitih otpadnih materija, posmatrano po tehnološkim celinama uključujući emisije u vazduh, ispuštanje u površinske i podzemne vodne recipijente, odlaganje na zemljište, buku, vibracije, toplotu, zračenja (jonizujuća i nejonizujuća) i dr;

Ne postoji prikaz tehnologije tretiranja (prerada, reciklaža, odlaganje i sl.) svih vrsta otpadnih materija;

Ne postoji prikaz uticaja na životnu sredinu izabranog i drugih razmatranih tehnoloških rešenja.

Kod projekta Jadar svi ti projekti ili postoje ili su u fazi izrade. I ne, kod Čukaru Peki u ovoj fazi projekta ne mogu biti u fazi izrade, morali su biti završeni do sada)

Kakvi su odnosi onoga što može da se uporedi kod ta dva projekta?

Čukaru Peki se otvara oktobra ove godine i Zijin radi već neko vreme bez dozvola, Rio Tinto će se otvoriti 2026.

Kod Čukaru Peki se planira iskop od 3,3 miliona tona godisnje dok kod Rio Tinta upola od toga.

Rio Tinto planira železnički kolosek i proširenje saobraćajnica, Kinezi na Čukaru Peki ne planiraju bar prema trenutno dostupnim podacima ni proširenje lokalnih seoskih puteva kojim se jedino može doći do rudnika, što će lokalnom stanovništvu potpuno onemogućiti život.

Površina koju sada zauzima rudnik Čukaru Peki je tri puta veća od Rio Tinta, zona uticaja nekih pet puta veća, deo za biodiverzitet ne umem ni da prepričam, ali zvuči znatno gore nego u Jadru, mada akademik Stevanović nije našao za shodno da se obrati. Posećenih šuma biće duplo više nego u dolini Jadra, a tu se prof. Ratko Ristić takođe nije oglasio.

Takođe, glavni argument profesora Ristića da nove industrije ne treba graditi u predelima gde su ranije industrije značajno zagađile okolinu (Viskoza Loznica), izgleda ne važi za borski predeo koji je inače jedna od ekološki najkritičnijih tačaka na planeti.

Kako je u Čukaru Peki predviđena stara tehnologija sa flotacijom i flotacijskim jalovištima to će značajno izmeniti izgled krajolika, nevezano od toga što ne postoje podaci o karakterizaciji rudarskog otpada i klasi deponije prema Uredbi o uslovima i postupku izdavanja dozvole za upravljanje otpadom. Ne postoje ni podaci o kriterijumima, karakterizaciji, klasifikaciji i izveštavanju o rudarskom otpadu. Takođe, za rudnik Čukaru Peki nije pribavljena dozvola o upravljanju rudarskim otpadom, koga briga.

Kakav je uticaj na životnu sredinu

Ono po čemu se projekti najviše razlikuju su emisije u vazduh, vodu i zemljište.

Kod Rio Tinta su prema projektu svuda predviđene najbolje dostupne tehnike – bez toga se ne može dobiti integrisana dozvola – dok kod Zijina praktično ništa nije predviđeno.

Važno je naglasiti da su projekat Čukaru Peki kao i još neki projekti u vlasništvu kineskih kompanija proglašeni projektima od nacionalnog značaja i od tada praktično se ponašaju kao država u državi. Nemoguće je dobiti podatke od javnog značaja, ali iz postojećih podataka jasno je da uticaj na životnu sredinu nije najbitnija stavka u projektovanju.

Još jedna bitna razlika je sadržaj arsena u rudi. Kod Jadarita reč je o 119 ppm, dok je u slučaju rude bakra u Čukaru peki 1285 ppm.

Rio Tinto je predvideo prečišćavanja vode pre ispuštanja višestepeno sa dvostrukom reverznom osmozom, ultrafiltracijom, nanofiltracijom, jonskom izmenom i na kraju mineralizacijom, dok kod Čukaru Peki predviđaju taloženje i neutralizaciju koje u oba slučaja ne uklanjaju arsen.

Takva metoda, tipična kod flotacije i flotacijskih jalovišta ima za posledicu povećane koncentracije teških metala u jalovini – praktično nema prerade otpadnih voda – a dodatno karakteristično za sastav ruda u borskom kraju je sadržaj pirita koji dovodi do zakišeljavanja jalovine koja se posle spira u nadzemne i podzemne vode zbog čega i nema života u borskim rekama. Kolika je opasnost od neuklanjanja arsena iz efluenta – koji zbog svog kumulativnog i karcinogenog dejstva i jeste dugotrajno najopasniji – možemo videti iz primera aksidenta jalovišta rudnika Stolice. Sastav rude u Čukaru Peki ima veći sadržaj arsena od rudnika Stolice, a ovaj veći sadržaj arsena od rudnika Rio Tinto. Posle poplava 2014. meren je sadržaj arsena u rekama nizvodno od jalovišta rudnika Stolice i rezultati se mogu videti u tabelama.

Verujem da bi eminentnim stručnjacima i aktivistima trebalo biti jasno da ako ovakva

tehnologija na Čukaru Peki prođe, Rio Tinto neće morati ni da instalira opremu za prečišćavanje voda pod pretnjom tužbe međunarodnim sudovima za dvostruke aršine. Pa ili nisu stručnjaci ili su populisti. Birajte sami.

Izvor: ekologika.rs